12. 2. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trápí Vás minoritní akcionáři? Vytěsněte je…

V průběhu života každé akciové společnosti může nastat situace, kdy se téměř všechny akcie soustředí v rukou jediného akcionáře a zbylí akcionáři mají pouze několikaprocentní podíl. Tito minoritní akcionáři mají zachována veškerá akcionářská práva, jejich vliv na řízení společnosti je však minimální. Některé společnosti bezproblémově fungují i s takovýmto rozložením sil mezi akcionáři a není žádný důvod nastalou situaci jakkoliv měnit. Co ovšem dělat v případě, kdy minoritní akcionáři svá práva zneužívají či je vykonávají šikanózním způsobem?

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

V praxi se nezřídka vyskytují případy, kdy minoritní akcionáři, jejichž podíl nedosahuje ani 1%, zahlcují akciovou společnost nesmyslnými návrhy, žalobami či žádostmi. Přestože těmto akcionářům nejsou přiznána některá specifická práva náležející pouze tzv. kvalifikovaným minoritním akcionářům, v souvislosti s valnou hromadou mají tito akcionáři velký prostor, jak svá práva vykonat zneužívajícím způsobem. V praxi jsem zažila i případy, kdy výroční valná hromada schvalující účetní závěrku a související účetní dokumenty trvala kvůli výstupům minoritního akcionáře déle než 8 hodin. Ať už je motivace či pohnutka akcionářů k takovému jednání jakákoliv, zneužívající výkon akcionářských práv poškozuje jak samotnou akciovou společnost, která se musí útokům takovýchto minoritních akcionářů bránit, tak v konečném důsledku i hlavního akcionáře.

Nejjednodušším způsobem, jak jednání takovýchto akcionářů zabránit, je odkoupit jejich akcie na základě smlouvy o převodu akcií. Výhodou tohoto postupu je, že je málo administrativně náročný, lze odkoupit pouze akcie „problémového“ akcionáře a kupní cenu lze stanovit dohodou.[1] Ne vždy je však dohoda s takovými akcionáři možná. Zákon o obchodních korporacích („**ZOK**“) proto upravuje postup, jehož důsledkem je přechod všech účastnických cenných papírů emitovaných společností na hlavního akcionáře společnosti, tj. akcionáře, který vlastní akcie, jejichž jmenovitá hodnota činí alespoň 90% základního kapitálu (na nějž byly vydány akcie s hlasovacími právy) a s nimiž je spojen alespoň 90% podíl na hlasovacích právech ve společnosti („**hlavní akcionář**“). Tento postup je označován jako squeeze-out či vytěsnění.

Proces squeeze-outu

Podstatou squeeze-outu je, že na hlavního akcionáře přejdou přímo ze zákona veškeré účastnické cenné papíry[2] vydané společností, zejména akcie, ve vlastnictví ostatních akcionářů, a to i pokud by s tím tito akcionáři nesouhlasili. Jedná se o formalizovaný a administrativně náročný proces, po jehož skončení se jediným akcionářem akciové společnosti stane hlavní akcionář. Není si tedy možné vybrat a vytěsnit pouze „problémového“ akcionáře. Ke squeeze-outu lze přitom přistoupit vždy, pokud některý z akcionářů splní výše uvedené podmínky pro označení za hlavního akcionáře.

Hlavní akcionář, který hodlá ostatní akcionáře vytěsnit a nabýt tak 100% akcií emitovaných společností, zahájí proces squeeze-outu tím, že požádá představenstvo společnosti, aby svolalo

valnou hromadu, jejímž předmětem jednání bude nucený přechod všech účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře. Představenstvo je povinno žádosti hlavního akcionáře vyhovět a valnou hromadu svolat ve lhůtě 30 dnů od doručení žádosti. Lhůta pro uveřejnění a zaslání pozvánky na valnou hromadu činí v tomto případě 15 dnů, neboť se v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR aplikuje § 367 odst. 1 ZOK.

Akcie samozřejmě nepřechází na hlavního akcionáře bezúplatně, nýbrž za protiplnění v penězích, jehož výši určí valná hromada. Přiměřenost takového protiplnění přitom musí hlavní akcionář doložit znaleckým posudkem[3], který musí být přiložen již k žádosti hlavního akcionáře o svolání valné hromady a nesmí být starší než 3 měsíce. Před podáním žádosti o svolání valné hromady tedy musí hlavní akcionář v součinnosti s akciovou společností zajistit zpracování znaleckého posudku o ocenění akcií či jiných účastnických cenných papírů, na jehož základě pak valná hromada rozhodne o přiměřené výši protiplnění, která logicky nesmí být nižší, než cena určená znaleckým posudkem.

Závěry znaleckého posudku a vyjádření představenstva k tomu, zda považuje navrženou výši protiplnění za přiměřenou, musí být součástí pozvánky na valnou hromadu, obdobně jako výzva zástavním věřitelům, aby společnosti sdělili případnou existenci zástavního práva k účastnickým cenným papírům vydaným společností. Jelikož pozvánka na valnou hromadu musí nově obsahovat též návrh usnesení valné hromady, lze doporučit předem konzultovat přesné znění návrhu usnesení valné hromady s notářem, který bude průběh valné hromady osvědčovat a sepisovat o přijetí usnesení notářský zápis.

K přijetí rozhodnutí valné hromady o přechodu všech účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře se vyžaduje souhlas 90% hlasů všech akcionářů, přičemž hlasují i vlastníci prioritních akcií a hlavní akcionář. Postačí tedy, pokud pro přijetí takového rozhodnutí bude hlasovat hlavní akcionář, minoritní akcionáři nemohou přijetí rozhodnutí zabránit. Jak již bylo uvedeno výše, o rozhodnutí valné hromady se pořizuje notářský zápis, jehož přílohou je též znalecký posudek o výši protiplnění, což není velmi praktické, neboť znalecké posudky mívají často desítky stran.

Usnesení valné hromady o nuceném přechodu účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře se zapisuje do obchodního rejstříku společnosti a uveřejňuje způsobem pro svolání valné hromady společnosti.

Důležitým bodem v procesu squeeze-outu je zveřejnění zápisu usnesení valné hromady v obchodním rejstříku, neboť po uplynutí 30 dnů od takového zveřejnění se hlavní akcionář stává jediným akcionářem společnosti přímo ze zákona a nabývá vlastnické právo ke všem účastnickým cenným papírům emitovaným společností. Jelikož se jedná o přechod vlastnického práva, nikoliv jeho převod, není nutné akcie rubopisovat ve prospěch hlavního akcionáře.

Výplata protiplnění minoritním akcionářům

Jak bylo uvedeno výše, uplynutím 30 dnů po zveřejnění zápisu usnesení valné hromady v obchodním rejstříku dochází k ukončení účasti minoritních akcionářů ve společnosti, neboť vlastnické právo k jejich akciím či jiným účastnickým cenným papírům přechází na hlavního akcionáře. Těmto akcionářům současně vzniká povinnost předložit své akcie společnosti, a to do 30 dnů po přechodu vlastnického práva.[4] Pokud akcionáři své akcie nepředloží ani v dodatečné lhůtě určené společností, prohlásí představenstvo jejich akcie za neplatné. Vrácené akcie, případně nové akcie vydané za akcie prohlášené za neplatné, následně společnost předá hlavnímu akcionáři.

Po předání akcií společnosti a hlavnímu akcionáři zbývá již jediné – vyplatit minoritním akcionářům za jejich cenné papíry protiplnění včetně obvyklých úroků (za dobu ode dne přechodu vlastnického práva do dne předání akcií společnosti[5]). Výplatu protiplnění přitom neprovádí společnost ani

hlavní akcionář, nýbrž je nutné využít služeb pověřené osoby, zejména banky či obchodníka s cennými papíry[6]. Některé banky mají s touto službou bohaté zkušenosti a nabízí nejen výplatu protiplnění akcionářům, ale též převzetí akcií od minoritních akcionářů, což může být praktické v případě, kdy je takovýchto akcionářů velké množství a ti tak mohou využít nejbližší pobočky vybrané banky.

Využitím pověřených osob při výplatě protiplnění je zajištěno, že minoritní akcionáři své protiplnění skutečně bezodkladně obdrží. Hlavní akcionář je totiž povinen složit předem u vybrané pověřené osoby celkovou výši protiplnění spolu s předpokládaným úrokem a tuto skutečnost společnosti doložit ještě před konáním valné hromady rozhodující o schválení squeeze-outu.

Akcionářům vzniká právo na zaplacení protiplnění a obvyklých úroků teprve okamžikem předání akcií společnosti. Protiplnění se vyplácí tomu, kdo byl vlastníkem akcií k okamžiku přechodu vlastnického práva. Byl-li však dotčený cenný papír zastaven, zástavní právo okamžikem přechodu vlastnického práva zaniká a protiplnění se poskytuje zástavnímu věřiteli.

Je možné se proti squeeze-outu bránit?

Jak vyplývá z výše uvedeného, jsou-li splněny zákonné předpoklady pro vytěsnění akcionářů, a je-li dodržen zákonem předvídaný postup, minoritní akcionáři nemohou rozhodnutí hlavního akcionáře jakkoliv zvrátit. Pouze v případě pochybení v průběhu procesu squeeze-outu se mohou domáhat vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, která o squeeze-outu rozhodla. V této souvislosti je však nutné zmínit, že důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady není skutečnost, že protiplnění přiznané minoritním akcionářům není přiměřené.

Pokud totiž vyplacené protiplnění není přiměřené hodnotě předmětných cenných papírů ke dni přechodu vlastnického práva na hlavního akcionáře, mohou se minoritní akcionáři domáhat po hlavním akcionáři dorovnání. Toto právo však zaniká, není-li žádným z akcionářů uplatněno u hlavního akcionáře ve lhůtě 3 měsíců od přechodu vlastnického práva na hlavního akcionáře. Hlavní zásadou zakotvenou v ZOK je, že bylo-li dorovnání přiznáno (ať již soudním rozhodnutím či dohodou s hlavním akcionářem) některému z minoritních akcionářů, je hlavní akcionář povinen poskytnout stejné dorovnání i ostatním akcionářům.

Závěr

Úprava nuceného přechodu účastnických cenných papírů poskytuje majoritním (hlavním) akcionářům nástroj k ovládnutí celé akciové společnosti a zjednodušení jejího chodu. S jediným akcionářem totiž odpadá především nutnost svolávat a organizovat valnou hromadu a přijetí rozhodnutí je tak pro hlavního akcionáře jednodušší. Na druhou stranu se však jedná i o poměrně administrativně i finančně nákladný proces, jehož zahájení je nutné vždy dobře zvážit. Je-li však společnost „šikanována“ ze strany minoritních akcionářů, představuje squeeze-out velmi účinný nástroj, jak takovému zneužívání akcionářských práv zabránit.

Mgr. Petra Eliášová,
advokátka

Glatzová & Co., s.r.o.

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
Fax: +420 224 248 701
e-mail: office@glatzova.com

---
[1] Vždy je však třeba pamatovat na úpravy veřejného návrhu smlouvy na koupi nebo směnu účastnických cenných papírů dle §322 a násl. ZOK, případně nabídek převzetí dle zákona 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí.
[2] Pod pojem účastnické cenné papíry spadají zejména cenné papíry nebo zaknihované cenné papíry, s nimiž je spojen podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech společnosti, tj. akce a zatímní listy, a cenné papíry, s nimiž je spojeno právo výše uvedené cenné papíry získat, tj. např. vyměnitelné a prioritní dluhopisy a opční listy.
[3] ZOK stanoví speciální podmínky pro nucený přechod účastnických cenných papírů emitovaných společností, jejíž účastnické cenné papíry jsou přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu.
[4] ZOK obsahuje též speciální ustanovení v případě, že společnost vydala zaknihované účastnické cenné papíry.
[5] Akcionářům však nevzniká právo na úrok po dobu, po kterou jsou v prodlení s předáním akcií či jiných účastnických cenných papírů společnosti.
[6] Případně zahraniční osoby podnikající na území České republiky, jejíž předmět podnikání odpovídá činnosti banky či obchodníka s cennými papíry.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Byznys a paragrafy, díl 18.: Jak na inflační doložku
- Squeeze-out a sell-out a jejich souběh
- Konec snižování úrokových sazeb? Klíčová úroková sazba 2T repo zůstala v srpnu na 3,5 %
- Právo na soukromí vs. transparentnost firem: Kontroverze kolem evidence skutečných majitelů
- Investiční zprostředkovatel pod dohledem: Povinnosti, rizika a regulatorní mantinely jeho činností
- Určení výše přiměřené slevy z kupní ceny
- Sankce Evropské unie proti Rusku a jejich dopad na obchodní smlouvy
- Byznys a paragrafy, díl 17.: Přístup do datové schránky právnické osoby při úmrtí jednatele
- Realitní obchod, provize zprostředkovatele a právní důsledky odstoupení od kupní smlouvy
- Strategická transformace: Jak odštěpení do SPV posílí váš projekt a ochrání vaše podnikání
- Oceňování automobilů jako součást ocenění společnosti